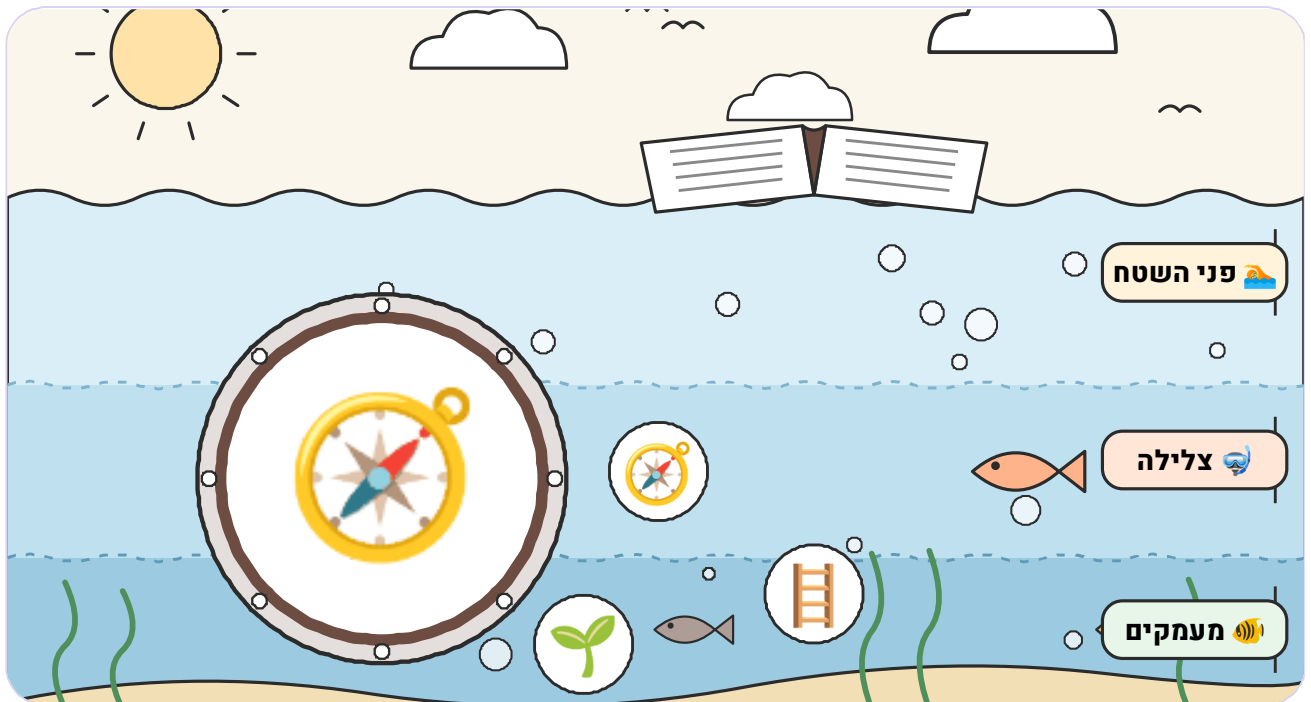

חוברת תלמיד • קריאה והבנה • חט"ע (לכיתות י"ב)

צומת דרכים: החלטות, נפילות וחוסן

איך מחליטים, מה עושים כשנופלים ואיך קמים – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 6 הטקסט: גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה
- 8 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 9 חלק ב' – צלילה
- 11 חלק ג' – מעמקים
- 14 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 15 מפתח תשובות למורה

כלים לקריאה

- 2 דף האסטרטגיות
- 3 מפת הצלילה
- 4 סימניות לגזירה
- 5 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

חט"ע

עובד גם בשחורלבן

ניסוח לבנים ולבנות

להדפסה

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מסכמים במשפט

מה הרעיון המרכזי – במילים שלי?

בוחנים בעין ביקורתית

האם הנימוקים משכנעים? מה חסר?

מחברים לחיים

איפה פגשתי משהו דומה? מה עמדתי?

בזמן הטקסט

מסמנים בעיפרון

מילה לא מוכרת – עיגול. משפט חשוב – קו.

עוצרים בתחנות

מה קרה עד עכשיו? מה אני מנחש/ת שיקרה?

ממפים את הטענות

טענה, נימוקים, טענת נגד, הפרכה ומסקנה. שימו לב למילות קישור.

לפני הטקסט

מציצים בכותרת ובתמונה

על מה הטקסט? מה כבר ידוע לי על הנושא?

קובעים מטרה

למה אני קורא/ת? למידע, להנאה, כדי לגבש דעה?

מזהים סוגה ומטרה

טור, כתבה, מאמר טיעון? מה הכותב/ת רוצה להשיג?

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט ☐

קראתי את כל הטקסט עד הסוף ☐

סימנתי מילה שלא הבנתי ☐

קראתי שוב את מה שלא היה ברור ☐

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט טיעוני

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
עד כלות הכוחות	עד שלא נשאר כוח בכלל, עד תשישות מלאה	
שחיקה	עייפות נפשית וגופנית מתמשכת שנוצרת מעומס	
אינו מתמצה ב...	אינו מסתכם רק ב..., יש בו יותר מזה	
אימפולסיבי	נעשה בבת אחת, מתוך דחף ובלי מחשבה	
יש ממש בטענה	יש בטענה צדק או אמת מסוימת	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- האם הטיעון משכנע? למה?
- מה טענת הנגד החזקה ביותר?
- מה עמדת המנומקת?
- איך זה מתחבר לחברה שלנו?

השאלה שלי: 📝

צומת דרכים: החלטות, נפילות וחוסן 📖
חט"ע 🎓

צלילה

בין השורות

- מה תפקיד הפסקה בטקסט?
- איזה יחס לוגי יוצרת מילת הקישור?
- מה המטרה של הכותב/ת?
- מה פירוש הביטוי בהקשר?

השאלה שלי: 📝

צומת דרכים: החלטות, נפילות וחוסן 📖
חט"ע 🎓

פני המים

כתוב בטקסט

- מי? מה? איפה? מתי?
- איזה פרט מוכיח?
- מה קרה קודם ומה אחר כך?
- איפה זה כתוב?

השאלה שלי: 📝

צומת דרכים: החלטות, נפילות וחוסן 📖
חט"ע 🎓

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

עד שלא נשאר כוח בכלל, עד תשישות מלאה	עד כלות הכוחות
עייפות נפשית וגופנית מתמשכת שנוצרת מעומס	שחיקה
אינו מסתכם רק ב..., יש בו יותר מזה	אינו מתמצה ב...
נעשה בבת אחת, מתוך דחף ובלי מחשבה	אימפולסיבי
יש בטענה צדק או אמת מסוימת	יש ממש בטענה
הוספת רעיון שמחזק ומעצים את הקודם	יתרה מזו
מעבר להצגת טענת נגד	אולם
חזרה לעמדה למרות טענת הנגד (הפרכה)	אף על פי כן

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט טיעוני. האם קרה לך שהמשכת במשהו רק כדי שלא יחשבו שוויתרת? מה לדעתך ההבדל בין לוותר לבין לבחור לעצור?

הניחוש שלי:

מילון קטן

עד כלות הכוחות

עד שלא נשאר כוח בכלל, עד תשישות מלאה

שחיקה

עייפות נפשית וגופנית מתמשכת שנוצרת מעומס

אינו מתמצה ב...

אינו מסתכם רק ב..., יש בו יותר מזה

אימפולסיבי

נעשה בבת אחת, מתוך דחף ובלי מחשבה

יש ממש בטענה

יש בטענה צדק או אמת מסוימת

הערות שלי

1 "אל תוותרו לעולם!" המשפט הזה מופיע על כרזות בכיתות, בסרטונים קצרים ברשת החברתית ובנאומים בטקסי סיום. הוא נשמע מעורר השראה, כמעט קדוש. אבל מה קורה לנערה שממשיכה להתאמן בחוג שמזמן אינו משמח אותה, רק משום שהיא חוששת שיחשבו שהיא "מוותרת"? ומה קורה לנער שממשיך במגמה שאינה מתאימה לו ושוחק את עצמו עד כלות הכוחות?

2 טענתי היא שחוסן נפשי אינו מתמצה בהתמדה בכל מחיר. חוסן אמיתי הוא היכולת לשקול מחדש, להבחין בין מכשול שכדאי להתגבר עליו לבין דרך שכדאי לעזוב, ולבחור, גם כשהבחירה היא לעצור.

3 ראשית, התמדה עיוורת עלולה לפגוע דווקא ברווחה הנפשית. אנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש מתארים לא פעם בני נוער ובנות נוער שחשים שחיקה, משום שהם מחזיקים בבת אחת בחוגים, בשיעורים פרטיים ובציפיות שאינם מסוגלים לעמוד בהן. מי שלמד שוויתור הוא כישלון ימשיך להעמיס על עצמו גם כשהגוף והרגש מאותתים "די". יתרה מזו, שחיקה כזאת אינה מובילה בהכרח להישגים; לעיתים קרובות היא מובילה לאובדן העניין גם בדברים שאהבנו.

4 שנית, ויתור מושכל פותח דלת להזדמנויות חדשות. הזמן והאנרגיה שלנו מוגבלים, ולפיכך כל "כן" לדבר אחד הוא "לא" לדבר אחר. נער שעוזב חוג שאינו מתאים לו עשוי לגלות תחביב שבו יפרח באמת, ונערה שמחליפה מגמה עשויה לגלות כישרון שלא ידעה עליו. דווקא היכולת לומר "זה לא בשבילי" מאפשרת לנו להתמסר למה שכן מתאים לנו.

● **תחנת עצירה:** עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

5 אולם יש הטוענים שאם נלמד בני נוער ובנות נוער שמותר לוותר, הם יעזבו כל דבר ברגע הקושי הראשון ולא יפתחו לעולם את "שריר ההתמדה". אכן, יש ממש בטענה זו: הקושי הוא חלק מכל למידה, ומי שבורח מכל אתגר לא יגיע רחוק.

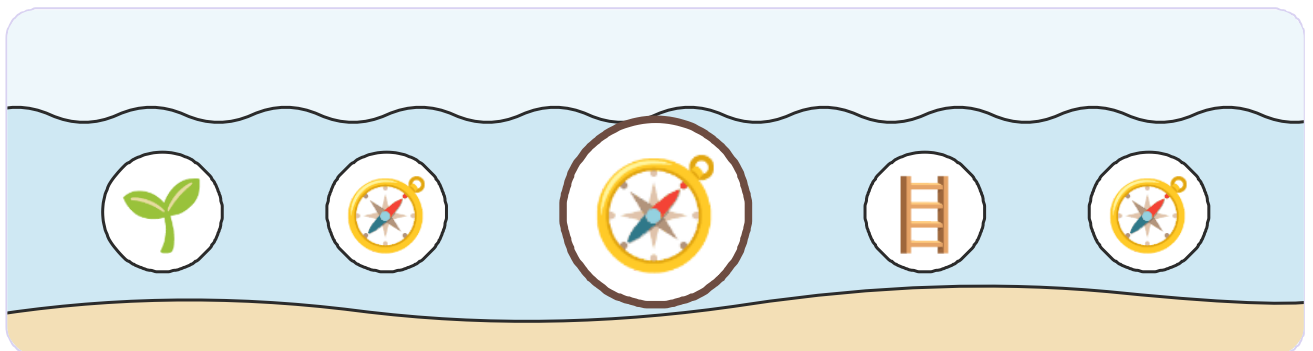

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה (המשך)

6 אף על פי כן, ההבחנה שאני מציע/ה אינה בין התמדה לבין ויתור, אלא בין ויתור אימפולסיבי לבין ויתור מושכל. ויתור אימפולסיבי נעשה מתוך כעס או בושה, מיד אחרי נפילה. ויתור מושכל נעשה אחרי עצירה ואחרי שאלה כנה: "האם אני רוצה לעזוב כי קשה לי עכשיו, או כי הדרך הזאת באמת אינה שלי?" לעיתים קרובות הוא נעשה גם אחרי התייעצות עם מבוגר קרוב. מי שמסוגל לשאול את השאלה הזאת אינו חלש; להפך, הוא מפעיל בדיוק את השיקול שחוסן דורש.

7 לסיכום, הגיע הזמן להחליף את הכרזה. במקום "אל תוותרו לעולם", אולי כדאי לתלות בכיתות משפט צנוע יותר: "עצרו, שאלו, ורק אז החליטו". כי לפעמים האומץ הגדול ביותר אינו להמשיך לטפס, אלא לעצור בצומת, להסתכל ביושר על המפה ולבחור דרך חדשה.

שאלות לפי עומק • חט"ע

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה

שם: _____

חלק א' – שחייה על פני השטח

בואו נצא לשחות על פני המים ונאתר את המידע שמופיע במאמר במפורש.

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

מהי מטרתו המרכזית של המאמר?

- א. למסור מידע על מחקרים בתחום הספורט
- ב. לשכנע שוויתור מושכל יכול להיות חלק מחוסן נפשי
- ג. לתאר את חייה של נערה שעזבה חוג

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

מה תפקידה של הפסקה החמישית במבנה הטיעון?

- א. היא מציגה טענת נגד ומודה שיש בה ממש
- ב. היא מסכמת את המאמר
- ג. היא מציגה נימוק נוסף לטענה המרכזית

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

3

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	✓ נכון	✗ לא נכון
הכותב/ת טוען/ת שחוסן נפשי פירושו התמדה בכל מחיר.	☐	☐
לפי המאמר, ויתור אימפולסיבי נעשה מתוך כעס או בושה, מיד אחרי נפילה.	☐	☐
הכותב/ת דוחה את טענת הנגד לחלוטין ואינו/ה מודה בה כלל.	☐	☐
בסיום המאמר מוצע לתלות בכיתות את המשפט "עצרו, שאלו, ורק אז החליטו".	☐	☐

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

4

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

אימפולסיבי

מושכל

מוגבלים

שחיקה

מחסן מילים:

1. בני נוער ובנות נוער חשים _____ משום שהם מחזיקים בבת אחת בחוגים, בשיעורים ובציפיות.
2. הזמן והאנרגיה שלנו _____, ולפיכך כל "כן" לדבר אחד הוא "לא" לדבר אחר.
3. ויתור _____ נעשה אחרי עצירה ואחרי שאלה כנה.

שאלות לפי עומק • חט"ע

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה (המשך)

שם: _____

חלק ב' - צלילה

עכשיו נצלול: נבחן את מבנה הטיעון, את מילות הקישור ואת הקשרים בין הפסקאות.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

5

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שבו מנוסחת הטענה המרכזית של המאמר.
- סמנו בירוק את השאלה שלפי הכותב/ת מבחינה בין ויתור אימפולסיבי לויתור מושכל.
- סמנו בקו את המשפט שבו מוצגת הטענה המרכזית של הכותב/ת.

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

6

מיינו את המשפטים מן המאמר לפי תפקידם בטיעון. (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	טענה	נימוק / ראיה	טענת נגד	מסקנה
חוסן נפשי אינו מתמצה בהתמדה בכל מחיר	☐	☐	☐	☐
התמדה עיוורת עלולה לפגוע דווקא ברווחה הנפשית	☐	☐	☐	☐
ויתור מושכל פותח דלת להזדמנויות חדשות	☐	☐	☐	☐
אם נלמד בני נוער ובנות נוער שמותר לוותר, הם יעזבו כל דבר ברגע הקושי הראשון	☐	☐	☐	☐
הגיע הזמן להחליף את הכרזה	☐	☐	☐	☐
לפעמים האומץ הגדול ביותר אינו להמשיך לטפס, אלא לעצור בצומת	☐	☐	☐	☐

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

7

מתחו קו בין מילת הקישור לתפקידה בטיעון

א. חזרה לעמדה למרות טענת הנגד (הפרכה)	1. יתרה מזו
ב. הוספת רעיון שמחזק ומעצים את הקודם	2. אולם
ג. פתיחת המסקנה שחותמת את המאמר	3. אף על פי כן
ד. מעבר להצגת טענת נגד	4. לסיכום

שאלות לפי עומק • חט"ע

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה (המשך)

שם: _____

משמעות ביטוי

צלילה • בין השורות

8

מה פירוש הצירוף "עד כלות הכוחות" בפסקה הראשונה?

- א עד שלא נשאר עוד כוח כלל
ב עד שהכוחות מתחזקים
ג עד שמגיעים ליעד בזמן

מבנה ומטרה

צלילה • בין השורות

9

איזה יחס לוגי מביעה מילת הקישור "לפיכך" בפסקה הרביעית?

- א ניגוד
ב תוצאה או מסקנה
ג הוספה

מבנה ומטרה

צלילה • בין השורות

10

באיזה אמצעי רטורי משתמש/ת הכותב/ת בפסקת הפתיחה?

- א שאלות רטוריות שמעוררות את הקורא לחשוב
ב נתונים מספריים מדויקים
ג ציטוט של מומחה מוכר

מבנה ומטרה

צלילה • בין השורות

11

הסבירו את הקשר בין הפסקה החמישית לפסקה השישית. כיצד ההודאה החלקית בטענת הנגד מחזקת את הטענה של הכותב/ת? הביאו ביטוי לשוני אחד מכל פסקה.

מבנה ומטרה

צלילה • בין השורות

12

פסקת הסיום חוזרת אל הכרזה שהוזכרה בפתיחה. הסבירו את תרומת מבנה המסגרת ואת הדימוי של צומת הדרכים לשכנוע הקוראים.

שאלות לפי עומק • חט"ע

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לוותר בחוכמה (המשך)

שם:

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

13

השלימו את הטבלה: כתבו את שני הנימוקים לטענה המרכזית ואת טענת הנגד, ולצד כל אחד הסבר ודוגמה מהטקסט.

נימוק / טענת נגד	הסבר במילים שלכם	דוגמה מהטקסט

חלק ג' - מעמקים

במעמקים תביעו עמדה, תיצרו ותחברו את רעיונות המאמר לחיכים.

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

14

לפי ההבחנה שבמאמר, האם זה ויתור אימפולסיבי או מושכל? מה נועה יכולה לשאול את עצמה ועם מי להתייעץ לפני שתחליט?

מקרה לבחינה: אחרי המבחן

נועה, תלמידת י"א במגמת פיזיקה, קיבלה ציון נמוך במבחן וחזרה הביתה כועסת. באותו ערב החליטה שמחר היא מודיעה שהיא עוזבת את המגמה. רק לפני חודש היא סיפרה שהיא נהנית מהשיעורים.

גם לעצור זה אומץ: על הזכות לזוותר בחוכמה (המשך)

שם:

שיח בכיתה

המעמקים • מעבר לשורות

17

מעגל שיח

- ספרו על החלטה קטנה ועל החלטה גדולה שקיבלתם לאחרונה. במה היה שונה תהליך ההחלטה בכל אחת מהן?
- האם לדעתכם "לזוותר" ו"להיכשל" הם אותו דבר? מתי ויתור הוא סימן לחוכמה, ומתי הוא בריחה?
- חשבו על מישהו או מישהי שראיתם "קמים" אחרי נפילה. מה עזר להם? באילו ערוצים של גש"ר מאח"ד (גוף, שכל, רגש, אמונה, חברה, דמיון) הם השתמשו?
- למי אפשר לפנות כשקשה להחליט או כשמרגישים שנפלנו? איך מבקשים עזרה בלי להתבייש? (למשל: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים)

ייצוג חזותי

המעמקים • מעבר לשורות

18

שרטטו את צומת הדרכים מפסקת הסיום: מישהו/י עומד/ת מול מפה ושולטים. כתבו על כל שלט שיקול אחד שכדאי לבדוק לפני שבחרים דרך.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
🤔	😊	😄	אני יודע/ת להסביר את ההבדל בין ויתור אימפולסיבי לויתור מושכל.
🤔	😊	😄	אני יודע/ת לזהות במאמר טענה, נימוקים, טענת נגד והפרכה.
🤔	😊	😄	אני יודע/ת להסביר את תפקידן של מילות הקישור בבניית הטיעון.

כרטיס יציאה

צומת דרכים: החלטות, נפילות וחוסן • חט"ע

שם:

כיתה:

תאריך:

1. נסחו במשפט אחד את הטענה המרכזית של המאמר.

2. מילת קישור אחת מהמאמר ותפקידה בטיעון היא...

3. האם הכותב/ת שכנע/ה אותך? נמקו בקצרה.

כמה נהיית מהטקסט? 1 2 3 4 5

מה אני לוקח/ת איתי מהטקסט? כתבו או ציירו

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה – חט"ע. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

שאלה	תשובה
1	ב. לשכנע שוויתור מושכל יכול להיות חלק מחוסן נפשי
2	א. היא מציגה טענת נגד ומודה שיש בה ממש
3	1. לא נכון 2. נכון 3. לא נכון 4. נכון
5	„חוסן נפשי אינו מתמצה בהתמדה בכל מחיר...”
6	חוסן נפשי אינו מתמצה בהתמדה בכל מחיר – ⚖️ טענה; התמדה עיוורת עלולה לפגוע דווקא ברווחה הנפשית – 🧱 נימוק / ראייה; ויתור מושכל דלת להזדמנויות חדשות – 🧱 נימוק / ראייה; אם נלמד בני נוער ובנות נוער שמותר לוותר, הם יעזבו כל דבר ברגע הקושי הראשון – ⬅️ טענת נגד; הגיע הזמן להחליף את הכרזה – ✅ מסקנה; לפעמים האומץ הגדול ביותר אינו להמשיך לטפס, אלא לעצור בצומת – ✅ מסקנה
7	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג
8	א. עד שלא נשאר עוד כוח כלל
9	ב. תוצאה או מסקנה
10	א. שאלות רטוריות שמעוררות את הקורא לחשוב

יצרה: רית ראש בן ישי

לצלול פנימה • צומת דרכים: החלטות, נפילות וחוסן • חוברת תלמיד לחט"ע

